מסירת תורה שבעל פה

משנה תורה לרמב״ם

geulaquiz.com

א כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי--בְּפֵרוּשָׁן נִתְּנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת-לֻחֹת הָאֶבֶן, וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה" (שמות כד,יב): "תּוֹרָה", זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב; וּ"מִצְוָה", זֶה פֵּרוּשָׁהּ. וְצִוָּנוּ לַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה, עַל פִּי הַמִּצְוָה. וּמִצְוָה זוֹ, הִיא הַנִּקְרֵאת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

ב כָּל הַתּוֹרָה--כְּתָבָהּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ קֹדֶם שֶׁיָּמוּת, בִּכְתָב יָדוֹ. וְנָתַן סֵפֶר לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט; וְסֵפֶר אֶחָד--נְתָנָהוּ בָּאָרוֹן לְעֵד, שֶׁנֶּאֱמַר "לָקֹחַ, אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה, וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ, מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית-ה' אֱלֹהֵיכֶם; וְהָיָה-שָׁם בְּךָ, לְעֵד" (דברים לא,כו).

ג וְהַמִּצְוָה, שְׁהִיא פֵּרוּשׁ הַתּוֹרָה--לֹא כְתָבָהּ; אֶלָּא צִוָּה בָּהּ לַזְּקֵנִים וְלִיהוֹשׁוּעַ וְלִשְׁאָר כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר "אֵת כָּל-הַדָּבָר, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם--אֹתוֹ תִּשְׁמְרוּ, לַעֲשׂוֹת . . ." (דברים יג,א). וּמִפְּנֵי זֶה נִקְרֵאת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

ד אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִכְתְּבָה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, לִמְּדָהּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ כֻּלָּהּ בְּבֵית דִּינוֹ לְשִׁבְעִים זְקֵנִים; וְאֶלְעָזָר וּפִינְחָס וְיהוֹשׁוּעַ, שְׁלָשְׁתָּן קִבְּלוּ מִמֹּשֶׁה. וְלִיהוֹשׁוּעַ שְׁהוּא תַּלְמִידוֹ שֶׁלְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, מָסַר תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וְצִוָּהוּ עָלֶיהָ; וְכֵן יְהוֹשׁוּעַ, כָּל יְמֵי חַיָּיו לִמֵּד עַל פֶּה.

ה וּזְקֵנִים רַבִּים קִבְּלוּ מִיְּהוֹשׁוּעַ, וְקִבֵּל עֵלִי מִן הַזְּקֵנִים וּמִפִּינְחָס; וּשְׁמוּאֵל קִבֵּל מֵעֵלִי וּבֵית דִּינוֹ, וְדָוִיד קִבֵּל מִשְּׁמוּאֵל וּבֵית דִּינוֹ. וַאֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי, מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם הָיָה וְלֵוִי הָיָה, וְשָׁמַע מִמֹּשֶׁה, וְהָיָה קָטָן בִּימֵי מֹשֶׁה; וְהוּא קִבֵּל מִדָּוִיד וּבֵית דִּינוֹ.

ו אֵלִיָּהוּ קִבֵּל מֵאֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי וּבֵית דִּינוֹ, וֶאֱלִישָׁע קִבֵּל מֵאֵלִיָּהוּ וּבֵית דִּינוֹ, וִיהוֹיָדָע הַכֹּוהֵן קִבֵּל מֵאֱלִישָׁע וּבֵית דִּינוֹ, וּזְכַרְיָהוּ קִבֵּל מִיְּהוֹיָדָע וּבֵית דִּינוֹ, וְהוֹשֵׁעַ קִבֵּל מִזְּכַרְיָה וּבֵית דִּינוֹ, וְעָמוֹס קִבֵּל מֵהוֹשֵׁעַ וּבֵית דִּינוֹ, וְיֹשַׁעְיָהוּ קִבֵּל מֵעָמוֹס וּבֵית דִּינוֹ, וּמִיכָה קִבֵּל מִיְּשַׁעְיָה וּבֵית דִּינוֹ, וְיוֹאֵל קִבֵּל מִמִּיכָה וּבֵית דִּינוֹ, וְנַחוּם קִבֵּל מִיּוֹאֵל וּבֵית דִּינוֹ, וַחֲבַקּוּק קִבֵּל מִנַּחוּם וּבֵית דִּינוֹ, וּצְפַנְיָה קִבֵּל מֵחֲבַקּוּק וּבֵית דִּינוֹ, וְיִרְמְיָה קִבֵּל מִצְּפַנְיָה וּבֵית דִּינוֹ, וּבָרוּךְ בֶּן נֵרִיָּה קִבֵּל מִיִּרְמְיָה וּבֵית דִּינוֹ, וְעֶזְרָא וּבֵית דִּינוֹ קִבְּלוּ מִבָּרוּךְ וּבֵית דִּינוֹ.

ז בֵּית דִּינוֹ שֶׁלְּעֶזְרָא, הֵם הַנִּקְרָאִין אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. וְהֵם חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי, וְדָנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, וּנְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה, וּמָרְדֳּכַי, וּזְרֻבָּבֶל; וְהָרִבָּה חֲכָמִים עִמָּהֶם, תַּשְׁלוּם מֵאָה וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים. הָאַחֲרוֹן מֵהֶם הוּא שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, וְהוּא הָיָה מִכְּלַל הַמֵּאָה וְעֶשְׂרִים, וְקִבֵּל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מִכֻּלָּן; וְהוּא הָיָה כּוֹהֵן גָּדוֹל, אַחַר עֶזְרָא.

ח אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ שׂוֹכוֹ וּבֵית דִּינוֹ קִבְּלוּ מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וּבֵית דִּינוֹ, וְיוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵף בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית דִּינָם קִבְּלוּ מֵאַנְטִיגְנוֹס וּבֵית דִּינוֹ, וְיהוֹשׁוּעַ בֶּן פְּרַחְיָה וְנַתַּאי הָאַרְבֵּלִי וּבֵית דִּינָם קִבְּלוּ מִיּוֹסֵף וְיוֹסֵף וּבֵית דִּינָם, וְיהוּדָה בֶּן טָבַאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח וּבֵית דִּינָם קִבְּלוּ מִיְּהוֹשׁוּעַ וְנַתַּאי וּבֵית דִּינָם. שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן גֵּרֵי הַצֶּדֶק וּבֵית דִּינָם קִבְּלוּ מִיְּהוּדָה וְשִׁמְעוֹן וּבֵית דִּינָם. וְהִלֵּל וְשַׁמַּאי וּבֵית דִּינָם קִבְּלוּ מִשְּׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן וּבֵית דִּינָם. וְרַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בְּנוֹ שֶׁלְּהִלֵּל קִבְּלוּ מֵהִלֵּל וּבֵית דִּינוֹ.

ט חֲמִשָּׁה תַּלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְהֵם גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מִמֶּנּוּ; וְאֵלּוּ הֵם--רִבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, וְרִבִּי יְהוֹשׁוּעַ, וְרִבִּי יוֹסֵי הַכֹּוהֵן, וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. וְרִבִּי עֲקִיבָה בֶּן יוֹסֵף קִבֵּל מֵרִבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, וְיוֹסֵף אָבִיו גֵּר צֶדֶק הָיָה. וְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרִבִּי מֵאִיר בֶּן גֵּר הַצֶּדֶק קִבְּלוּ מֵרִבִּי עֲקִיבָה, וְגַם קִבֵּל רִבִּי מֵאִיר וַחֲבֵרָיו מֵרִבִּי יִשְׁמָעֵאל.

י חֲבֵרָיו שֶׁלְּרִבִּי מֵאִיר--הֵם רִבִּי יְהוּדָה, וְרִבִּי יוֹסֵי, וְרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְרִבִּי נְחֶמְיָה, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ, וְרִבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר, וְשִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, וְרִבִּי חֲנַנְיָה בֶּן תְּרַדְיוֹן. וְכֵן קִבְּלוּ חֲבֵרָיו שֶׁלְּרִבִּי עֲקִיבָה מֵרִבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל; וַחֲבֵרָיו שֶׁלְּרִבִּי עֲקִיבָה--הֵם רִבִּי טַרְפוֹן רִבּוֹ שֶׁלְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, וְרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי.

יא רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן קִבֵּל מֵרַבָּן שִׁמְעוֹן אָבִיו, בְּנוֹ שֶׁלְּהִלֵּל; וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בְּנוֹ קִבֵּל מִמֶּנּוּ, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ קִבֵּל מִמֶּנּוּ, וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בְּנוֹ קִבֵּל מִמֶּנּוּ. וְרִבִּי יְהוּדָה בְּנוֹ שֶׁלְּרַבָּן שִׁמְעוֹן, זֶה הוּא הַנִּקְרָא רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, וְהוּא קִבֵּל מֵאָבִיו, וּמֵרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ וּמֵרִבִּי שִׁמְעוֹן חֲבֵרוֹ.

יב רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ חִבֵּר הַמִּשְׁנָה. וּמִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, לֹא חִבְּרוּ חִבּוּר שֶׁמְּלַמְּדִין אוֹתוֹ בָּרַבִּים בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה; אֶלָּא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹ נָבִיא שֶׁיִּהְיֶה בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, כּוֹתֵב לְעַצְמוֹ זִכָּרוֹן בַּשְּׁמוּעוֹת שֶׁשָּׁמַע מֵרִבּוֹתָיו, וְהוּא מְלַמֵּד עַל פֶּה בָּרַבִּים.

יג וְכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד כּוֹתֵב לְעַצְמוֹ כְּפִי כֹּוחוֹ, מִבֹּאוּר הַתּוֹרָה וּמֵהֶלְכוֹתֶיהָ כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַע, וּמִדְּבָרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, בְּדִינִים שֶׁלֹּא לְמָדוּם מִפִּי הַשְּׁמוּעָה אֶלָּא בְּמִדָּה מְשֻׁלֶּשֶׁת עֶשְׂרֵה מִדּוֹת וְהִסְכִּימוּ עֲלֵיהֶן בֵּית דִּין הַגָּדוֹל. וְכֵן הָיָה הַדָּבָר תָּמִיד, עַד רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ.

יד וְהוּא קִבֵּץ כָּל הַשְּׁמוּעוֹת וְכָל הַדִּינִין וְכָל הַבֵּאוּרִין וְהַפֵּרוּשִׁין שֶׁשָּׁמְעוּ מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ, וְשֶׁלִּמְּדוּ בֵּית דִּין שֶׁלְּכָל דּוֹר וָדוֹר, בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ; וְחִבַּר מֵהַכֹּל סֵפֶר הַמִּשְׁנָה. וְשִׁנְּנוֹ בָּרַבִּים, וְנִגְלָה לְכָל יִשְׂרָאֵל; וּכְתָבוּהוּ כֻּלָּם, וְרִבְּצוּ בְּכָל מָקוֹם, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מִיִּשְׂרָאֵל.

טו וְלָמָּה עָשָׂה רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ כָּךְ, וְלֹא הִנִּיחַ הַדָּבָר כְּמוֹת שֶׁהָיָה--לְפִי שֶׁרָאָה שֶׁהַתַּלְמִידִים מִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים, וְהַצָּרוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת וּבָאוֹת, וּמַמְלֶכֶת הָרִשְׁעָה פּוֹשֶׁטֶת בָּעוֹלָם וּמִתְגַּבֶּרֶת, וְיִשְׂרָאֵל מִתְגַּלְגְּלִים וְהוֹלְכִים לַקָּצָוות: חִבֵּר חִבּוּר אֶחָד לִהְיוֹת בְּיַד כֻּלָּם, כְּדֵי שֶׁיִּלְמְדוּהוּ בִּמְהֵרָה וְלֹא יִשְׁכַּח; וְיָשַׁב כָּל יָמָיו הוּא וּבֵית דִּינוֹ, וְלִמֵּד הַמִּשְׁנָה בָּרַבִּים.

טז וְאֵלּוּ הֶם גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁלְּרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ--שִׁמְעוֹן וְגַמְלִיאֵל בָּנָיו, וְרִבִּי אָפֵס, וְרִבִּי חֲנַנְיָה בֶּן חָמָא, וְרִבִּי חִיָּא, וְרַב, וְרִבִּי יַנַּאי, וּבַר קַפָּרָא, וּשְׁמוּאֵל, וְרִבִּי יוֹחָנָן, וְרִבִּי הוֹשַׁעְיָה. אֵלּוּ הֶם הַגְּדוֹלִים שֶׁקִּבְּלוּ מִמֶּנּוּ, וְעִמָּהֶם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מִשְּׁאָר הַחֲכָמִים.

יז אַף עַל פִּי שֶׁאֵלּוּ הָאַחַד עָשָׂר קִבְּלוּ מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְעָמְדוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, רִבִּי יוֹחָנָן קָטָן הָיָה וְאַחַר כָּךְ הָיָה תַּלְמִיד לְרִבִּי יַנַּאי וְקִבֵּל מִמֶּנּוּ תּוֹרָה. וְכֵן רַב קִבֵּל מֵרִבִּי יַנַּאי; וּשְׁמוּאֵל קִבֵּל מֵרִבִּי חֲנַנְיָה בֶּן חָמָא.

יח רַב חִבֵּר סִפְרָא וְסִפְרֵי לְבָאַר וּלְהוֹדִיעַ עִיקְרֵי הַמִּשְׁנָה, וְרִבִּי חִיָּא חִבֵּר הַתּוֹסֶפְתָּא לְבָאַר עִנְיְנֵי הַמִּשְׁנָה. וְכֵן רִבִּי הוֹשַׁעְיָה וּבַר קַפָּרָא חִבְּרוּ בְּרַיְתוֹת לְבָאַר דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה, וְרִבִּי יוֹחָנָן חִבֵּר הַתַּלְמוּד הַיְרוּשְׁלְמִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחַר חָרְבַּן הַבַּיִת בְּקֵרוּב מְשָׁלוֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה.

יט וּמִגְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מֵרַב וּשְׁמוּאֵל--רַב הוּנָא, וְרַב יְהוּדָה, וְרַב נַחְמָן, וְרַב כַּהֲנָא; וּמִגְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מֵרִבִּי יוֹחָנָן--רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, וְרִבִּי אַמִּי, וְרִבִּי אַסִּי, וְרַב דִּימִי, וַרַאבִּוֹן.

כ וּמִכֻּלָּם הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מֵרַב הוּנָא וּמֵרַב יְהוּדָה, רַבָּה וְרַב יוֹסֵף. וּמִכֻּלָּם הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מֵרַבָּה וְרַב יוֹסֵף, אַבַּיֵי וְרָבָא; וּשְׁנֵיהֶם קִבְּלוּ גַּם מֵרַב נַחְמָן. וּמִכֻּלָּם הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מֵרָבָא, רָב אַשִׁי וְרִבִּינָא; וּמֵר בַּר רָב אַשִׁי קִבֵּל מֵאֲבִיו וּמֵרַבִּינָא.

כא נִמְצָא מֵרַב אַשִׁי עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ--אַרְבָּעִים אִישׁ, וְאֵלּוּ הֵן: (א) רָב אַשִׁי, (ב) מֵרָבָא, (ג) מֵרַבָּה, (ד) מֵרַב הוּנָא, (ה) מֵרִבִּי יוֹחָנָן וְרַב וּשְׁמוּאֵל, (ו) מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, (ז) מֵרַבָּן שִׁמְעוֹן אָבִיו, (ח) מֵרַבָּן גַּמְלִיאֵל אָבִיו, (ט) מֵרַבָּן שִׁמְעוֹן אָבִיו, (י) מֵרַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן אָבִיו, (יא) מֵרַבָּן שִׁמְעוֹן אָבִיו, (יב) מֵהִלֵּל אָבִיו וְשַׁמַּאי, (יג) מִשְּׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, (יד) מִיְּהוּדָה וְשִׁמְעוֹן, (טו) מִיְּהוֹשׁוּעַ וְנִתַּאי, (טז) מִיּוֹסֵף וְיוֹסֵף, (יז) מֵאַנְטִיגְנוֹס, (יח) מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, (יט) מֵעֶזְרָא, (כ) מִבָּרוּךְ, (כא) מִירְמְיָה, (כב) מִצְּפַנְיָה, (כג) מֵחֲבַקּוּק, (כד) מִנַּחוּם, (כה) מִיּוֹאֵל, (כו) מִמִּיכָה, (כז) מִיְּשַׁעְיָה, (כח) מֵעָמוֹס, (כט) מֵהוֹשֵׁעַ, (ל) מִזְּכַרְיָה, (לא) מִיְּהוֹיָדָע, (לב) מֵאֱלִישָׁע, (לג) מֵאֲחִיָּה, (לד) מֵאַחִיָּה, (לה) מִדָּוִיד, (לו) מִשְּׁמוּאֵל, (לז) מֵעֵלִי, (לח) מִפִּינְחָס, (לט) מִיְּהוֹשׁוּעַ, (מ) מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ רִבּוֹן שֶׁלְּכָל הַנְּבִיאִים, מֵעִם ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

כב כָּל אֵלּוּ הַחֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים, הֵם גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת--מֵהֶם רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת, וּמֵהֶם רָאשֵׁי גָּלִיּוֹת, וּמֵהֶם מְפַנְקְדֵי גְּדוֹלָה. וְעִמָּהֶם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, אֲלָפִים וּרְבָבוֹת שֶׁשָּׁמְעוּ מֵהֶם וְעִמָּהֶם.

כג רַבִּינָא וְרַב אַשִׁי, הֵם סוֹף חַכְמֵי הַתַּלְמוּד; וְרַב אַשִׁי הוּא שֶׁחִבֵּר הַתַּלְמוּד הַבַּבְלִי בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר, אַחַר שֶׁחִבֵּר רִבִּי יוֹחָנָן הַתַּלְמוּד הַיְרוּשְׁלְמִי בִּכְמוֹ מֵאָה שָׁנָה.

כד וְעִנְיַן שְׁנֵי הַתַּלְמוּדִין--הוּא פֵּרוּשׁ דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה וּבֵאוּר עֲמוּקוֹתֶיהָ, וּדְבָרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּכָל בֵּית דִּין וּבֵית דִּין מִימוֹת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְעַד חִבּוּר הַתַּלְמוּד. וּמִשְּׁנֵי הַתַּלְמוּדִין, וּמִן הַתּוֹסֶפְתָּא, וּמִסִּפְרָא וּמִסִּפְרֵי, וּמִן הַתּוֹסֶפְתּוֹת--מִכֻּלָּם יִתְבָּאֵר הָאָסוּר וְהַמֻּתָּר, וְהַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר, וְהַחַיָּב וְהַפָּטוּר, וְהַכָּשֵׁר וְהַפָּסוּל, כְּמוֹ שֶׁהִעְתִּיקוּ אִישׁ מִפִּי אִישׁ מִפִּי מֹשֶׁה מִסִּינַי.

כה גַּם יִתְבָּאֵר מֵהֶם דְּבָרִים שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים וּנְבִיאִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, לַעֲשׂוֹת סְיָג לַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁשָּׁמְעוּ מִמֹּשֶׁה בְּפֵרוּשׁ "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי" (ויקרא יח,ל), שֶׁאָמַר עֲשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי.

כו וְכֵן יִתְבָּאֵר מֵהֶם הַמִּנְהָגוֹת וְהַתַּקָּנוֹת שֶׁהִתְקִינוּ אוֹ שֶׁנָּהֲגוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, כְּמוֹ שֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁלְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, לְפִי שֶׁאָסוּר לָסוּר מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תָסוּר, מִכָּל הַדָּבָר אֲשֶׁר-יַגִּידוּ לְךָ--יָמִין וּשְׂמֹאל" (ראה דברים יז,יא).

כז וְכֵן מִשְׁפָּטִים וְדִינִין פְּלָאִיִּים שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אוֹתָן מִמֹּשֶׁה, וְדָנוּ בָּהֶן בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁלְּאוֹתוֹ הַדּוֹר בַּמִּדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן, וּפָסְקוּ אוֹתָן הַזְּקֵנִים, וְגָמְרוּ שֶׁהַדִּין כָּךְ הוּא. הַכֹּל חִבֵּר רָב אַשִׁי בַּתַּלְמוּד, מִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד יָמָיו.

כח וְחִבְּרוּ חֲכָמֵי מִשְׁנָה חִבּוּרִין אֲחֵרִים, לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַתּוֹרָה: רִבִּי הוֹשַׁעְיָה תַּלְמִידוֹ שֶׁלְּרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, חִבֵּר בְּאוּר סֵפֶר בְּרֵאשִׁית. וְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל פֵּרֵשׁ מֵאֵלֶּה שְׁמוֹת עַד סוֹף הַתּוֹרָה, וְהוּא הַנִּקְרָא מְכִלְתָּא; וְכֵן רִבִּי עֲקִיבָה חִבֵּר מְכִלְתָּא. וַחֲכָמִים אֲחֵרִים אֲחֵרִיהֶם חִבְּרוּ מִדְרָשׁוֹת. וְהַכֹּל חִבֵּר קֹדֶם הַתַּלְמוּד הַבַּבְלִי.

כט נִמְצָא רַבִּינָא וְרַב אַשִׁי וְחַבְרֵיהֶם, סוֹף גְּדוֹלֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַמַּעְתִּיקִים תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְשָׁגְזְרוּ גְּזֵרוֹת וְהִתְקִינוּ תַּקָּנוֹת וְהִנְהִיגוּ מִנְהָגוֹת וּפָשְׁטוּ גְּזֵרוֹתָם וְתַקָּנוֹתָם וּמִנְהָגוֹתָם בְּכָל יִשְׂרָאֵל, בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם.

ל וְאַחַר בֵּית דִּינוֹ שֶׁלָּרָב אַשִׁי, שֶׁחִבֵּר הַתַּלְמוּד בִּימֵי בָּנוֹ וּנְמָרוֹ, נִתְפַּזְּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאֲרָצוֹת פְּזוּר יָתֵר, וְהִגִּיעוּ לַקְּצָווֹת וְלָאִיִּים הָרְחוֹקִים; וְרַבְתָּה קְטָטָה בָּעוֹלָם, וְנִשְׁתַּבְּשׁוּ הַדְּרָכִים בְּגֶיְסוֹת. וְנִתְמַעֵט תַּלְמוּד תּוֹרָה, וְלֹא נִתְפַּנְּסוּ יִשְׂרָאֵל לִלְמֹד בְּיִשִׁיבוֹתֵיהֶם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מִקֶּדֶם.

לא וכל בית דין שעמד אחר התלמוד בכל מדינה ומדינה, וגזר או התקין או הנהיג לבני מדינתו או לבני מדינות – לא פשטו מעשיו בכל ישראל, מפני רוחק מושבותיהם ושיבוש הדרכים, והיות בית דין של אותה המדינה יחידים, ובית דין הגדול של שבעים בטל מכמה שנים קודם חיבור התלמוד.

לב לפיכך אין כופין אנשי מדינה זו לנהוג כמנהג מדינה אחרת. ואין אומרין לבית דין זה לגזור גזירה שגָזרה בית דין אחר במדינתו. וכן אם לִמד אחד מהגאונים שדרך המשפט כך הוא, ונתבאר לבית דין אחר שעמד אחריו שאין זה דרך המשפט הכתוב בתלמוד – אין שומעין לראשון אלא למי שהדעת נוטה לדבריו, בין ראשון בין אחרון.

לג ודברים הללו בדינים וגזֵרות, ותקנות ומנהגות, שנתחדשו אחר חיבור התלמוד. אבל כל הדברים שבתלמוד הבבלי – חייבין כל ישראל ללכת בהם. וכופין כל עיר ועיר, וכל מדינה ומדינה, לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמים שבתלמוד, ולגזור גזֵרותם וללכת בתקנותם.

לד הואיל וכל אותן הדברים שבתלמוד – הסכימו עליהם כל ישראל. ואותן החכמים שהתקינו, או שגזרו, או שהנהיגו, או שדנו דין, ולִמדו שהמשפט כך הוא – הם כל חכמי ישראל או רובן, והם ששמעו הקבלה בעיקרי התורה כולה איש מפי איש עד משה.

לה כל החכמים שעמדו אחר חיבור התלמוד ובנו בו, ויצא להם שם בחכמתם, הם הנקראים "גאונים". וכל אֵלו הגאונים שעמדו בארץ ישראל, ובארץ שנער, ובספרד ובצרפת, לִמדו דרך התלמוד, והוציאו לאור תעלומותיו, וביארו ענייניו; לפי שדרך עמוקה דרכו עד למאוד, ועוד שהוא בלשון ארמי מעורב עם לשונות אחרות, לפי שאותה הלשון היתה ברורה לכל בשנער בעת שחובר התלמוד. אבל בשאר מקומות, וכן בשנער בימי הגאונים – אין אדם מכיר אותה הלשון עד שמלמדין אותו.

לו ושאלות רבות שואלין אנשי כל עיר ועיר לכל גאון שיהיה בימיהם, לפרש להם דברים קשים שבתלמוד. והם משיבים להם כפי חכמתם. ואותן השואלין מקבצין התשובות ועושין מהם ספרים להבין מהם.

לז גם חִברו הגאונים שבכל דור ודור חיבורין לבאר התלמוד: מהם מי שפירש הלכות יחידות, ומהם שפירש פרקים יחידים שנתקשו בימיו, ומהם מי שפירש מסכתות וסדרים.

לח ועוד חיברו הלכות פסוקות בענין האסור והמותר, והחייב והפטור, בדברים שהשעה צריכה להן, כדי שיהיו קרובין למדע מי שאינו יכול לירד לעומקו של תלמוד. וזו היא מלאכת יי שעשו בה כל גאוני ישראל, מיום שחובר התלמוד ועד זמן זה, שהוא שנה שמינית אחר מאה ואלף לחורבן.

לט ובזמן הזה תקפו צרות יתירות ודחקה שעה את הכל, ואבדה חכמת חכמינו ובינת נבונינו נסתתרה. לפיכך אותן הפירושין והתשובות וההלכות שחִברו הגאונים, וראו שהם דברים מבוארים – נתקשו בימינו, ואין מבין ענייניהם כראוי אלא מעט במספר. ואין צריך לומר התלמוד עצמו הבבלי והירושלמי, וספרא וספרי והתוספתות, שהן צריכין דעת רחבה ונפש חכמה וזמן ארוך. ואחר כך יודע מהם הדרך הנכוחה בדברים האסורים והמותרים, ושאר דיני התורה היאך היא.

מ ומפני זה נערתי חצני, אני משה ברבי מיימון הספרדי, ונשענתי על הצור ברוך הוא, ובינותי בכל אֵלו הספרים, וראיתי לחבר דברים המתבררים מכל אֵלו החיבורין בענין האסור והמותר, והטמא והטהור, עם שאר דיני התורה, כולן בלשון ברורה ודרך קצרה, עד שתהא תורה שבעל פה כולה סדורה בפי הכל בלא קושיא ולא פירוק. לא זה אומר בכה וזה אומר בכה, אלא דברים ברורים, קרובים נכונים, על פי המשפט אשר יתבאר מכל אלו החיבורין והפירושין הנמצאים מימות רבינו הקדוש ועד עכשיו.

מא עד שיהיו כל הדינים גלוים לקטן ולגדול, בדין כל מצוה ומצוה, ובדין כל הדברים שתיקנו חכמים ונביאים. כללו של דבר: כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל, אלא יהא חיבור זה מְקַבֵּץ לתורה שבעל פה כולה, עם התקנות והמנהגות והגזירות שנעשו מימות משה רבינו ועד חיבור התלמוד, וכמו שפירשו לנו הגאונים בכל חיבוריהן שחיברו אחר התלמוד. לפיכך קראתי שם חיבור זה "משנה תורה", לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחילה, ואחר כך קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל פה כולה, ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם.

מב וראיתי לחלק חיבור זה הלכות הלכות בכל ענין וענין, ואחלק ההלכות לפרקים שבאותו ענין. וכל פרק ופרק אחלק אותו להלכות קטנות, כדי שיהיו סדורין על פה.

מג אלו ההלכות שבכל ענין וענין, יש מהם הלכות שהן משפטי מצוה אחת בלבד, והיא המצוה שיש בה דברי קבלה הרבה והיא ענין בפני עצמו. ויש מהם הלכות שהן כוללין משפטי מצוות הרבה, אם יהיו אותן המצוות כולם בענין אחד. מפני שחילוק חיבור זה לפי הענינים, לא לפי מנין המצות, כמו שיתבאר לקורא בו.

מד ומנין מצוות של תורה הנוהגות לדורות: שש מאות ושלוש עשרה מצוות. מהן מצוות עשה מאתים שמונה וארבעים, סימן להם מנין אבריו של אדם. ומהן מצוות לא תעשה שלוש מאות חמש וששים, סימן להן מנין ימות החמה.